

ELEKTRİKLENMEYİ KEŞFEDİYORUM

A. Günlük Yaşamda Elektriklenme ile İlgili Olanların Başındaki Kutuyu İşaretleyiniz ve Seçtiğiniz İki Olayın Nedenini Açıklayınız.

- ☐ Yün kazağı çıkarırken çıtırtı duyulması
- ☐ Plastik tarağın küçük kâğıt parçalarını çekmesi
- ☐ Buzun güneşte erimesi
- ☐ Şimşek ve yıldırım oluşması
- ☐ Balonun saça sürtüldükten sonra duvara yapışması
- ☐ Bir mıknatısın çiviye çekmesi

Gerekçem: _____

B. Atomdaki Yükler ve Hareket Eden Parçacık

Parçacık	Elektrik yükü	Atomdaki yeri	Elektriklenmedeki rolü
Proton			
Nötron			
Elektron			

Katı cisimlerin elektriklenmesi sırasında bir cisimden diğerine geçen parçacık hangisidir? Neden?

_____

C. Bilgiyi Topla, Doğrula ve Kaydet

“Elektriklenme teknolojide nerelerde kullanılır?” sorusuna cevap aramak için iki kaynak belirleyiniz.

Kaynak	Yazar/Kurum belli mi?	Güncel mi?	Bilimsel başka kaynakla doğrulandı mı?
1.			
2.			

Doğruladığım bir bilgi: _____

ELEKTRİK YÜKLERİNİ SINIFLANDIRIYORUM

A. Pozitif, Negatif ve Nötr Cisimler

Bir cismin yük durumunu yazınız.

A cismi: 8 proton • 8 elektron

Yük durumu: _____

B cismi: 8 proton • 10 elektron

Yük durumu: _____

C cismi: 11 proton • 9 elektron

Yük durumu: _____

D cismi: 15 proton • 15 elektron

Yük durumu: _____

Bir cismin nötr olması "cismin hiç yük içermemesi" anlamına gelir mi? Açıklayınız.

B. Yüklü Cisimler Birbirini Nasıl Etkiler?

1. cisim	2. cisim	Tahminim	Sonuç: İtme / Çekme
Pozitif	Pozitif		
Negatif	Negatif		
Pozitif	Negatif		
Yüklü	Nötr		

Genellemem: _____

C. Kavram Yanılgısını Düzelt

"Nötr cisim yüksüzdür."

Düzeltemem: _____

"Aynı cins yükler birbirini çeker."

Düzeltemem: _____

"Bir cisim elektron alınca pozitif yüklenir."

Düzeltemem: _____

SÜRTÜNME İLE ELEKTRİKLENME DENEYİ

A. Deney Sorusu ve Tasarım

A. Deney Sorusu: Sürtünme sayısı arttıkça balonun çektiği kâğıt parçası sayısı nasıl değişir?

Hipotezim:

Bağımsız değişken:

Bağımlı değişken:

Kontrol edilen değişkenler:

B. Deneyi Uygula ve Veriyi Kaydet

Sürtünme sayısı	1. deneme	2. deneme	Ortalama
5			
10			
15			
20			

C. Veriyi Analiz Et ve Sonuca Ulaş

1. Veriler hipotezinizi destekledi mi? Kanıtınız nedir?

2. Deneyde aynı tutulması gereken iki değişken yazınız.

3. Sonuçların güvenilirliğini artırmak için ne yaptınız / ne yapabilirsiniz?

4. Balonun kâğıtları çekmesini elektrik yükleriyle açıklayınız.

GÜVENLİK: Deneyi prizden, elektronik cihazlardan ve yanıcı maddelerden uzakta yapınız.

DOKUNMA VE ETKİ İLE ELEKTRİKLENME

A. İki Elektriklenme Türünü Karşılaştır

DOKUNMA İLE

ETKİ (TESİR) İLE

Özellik	Dokunma ile	Etki ile
Temas gerekir mi?		
Elektron aktarımı olabilir mi?		
Nötr cisimde yük ayrışması görülür mü?		
Yüklü cisim uzaklaştırılırsa ne olur?		

B. Olayları Sınıflandır ve Gerekçelendir

- Yüklü metal küre nötr metal küreye değdiriliyor. Tür: _____
- Yüklü plastik çubuk nötr metal küreye dokunmadan yaklaştırılıyor. Tür: _____
- Balon yün kumaşa sürtülüyor. Tür: _____
- Saça sürtülen tarak musluktan ince akan suya yaklaştırılıyor. Tür: _____

C. İddia - Kanıt - Gerekçe

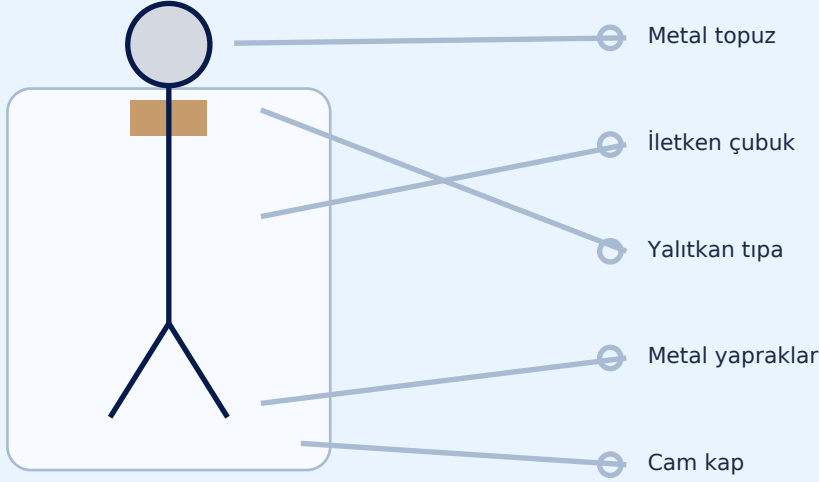
İddia: "Yüklü bir cisim, nötr bir cismi çekebilir."

Kanıtım: _____

Gerekçem: _____

ELEKTROSKOBU TANIYORUM

A. Elektroskobun Bölümleri

Görev: Şekildeki boş dairelere uygun bölüm numaralarını yazınız ve her bölümün görevini aşağıdaki tabloya not ediniz.

B	Gözlem	Ne söylenebilir?
	Yapraklar kapalıdır.	
	Yüklü bir cisim topuza yaklaştırılınca yapraklar açılır.	
	Cisim uzaklaştırılınca yapraklar tekrar kapanır.	
	Bilinen yüklü cisim yaklaştırıldığında yaprak açıklığı artar.	

C. Basit Elektroskop Modeli Planla

Malzemelerim: _____

Modelimde yükü gösteren gözlenebilir değişim: _____

Modeli daha hassas hâle getirmek için önerim: _____

Not: Elektroskobun çalışma prensibinin ayrıntısına girilmeden gözlem ve modelleme yapılır.

DOĞADA VE TEKNOLOJİDE ELEKTRİKLENME

A. Uygulama Alanlarını Eşleştir

1	Elektrostatik boya	Boya zerreciklerinin yüzeye daha düzenli tutunması
2	Fotokopi / lazer yazıcı	Toner parçacıklarının belirli bölgelere çekilmesi
3	Baca filtresi	Toz ve duman parçacıklarının tutulması
4	Yıldırım	Bulutlar ve yer arasındaki büyük yük boşalması
5	Statik elektrik önlemi	Elektronik parçalarda yük birikimini azaltma

Bu uygulamalardan birini seçiniz. Elektriklenmenin sağladığı yararı bir cümleyle yazınız.

B. Örnek Olay: Kıvılcım Riski

Bir öğrenci, bilgisayarında yarıktan sonra metal kasa üzerine soktuğunda kasa ile bir kıvılcım görüyor. Öğrenci, elektronik devre kartına dokunmadan önce metal bir yüzeye kısa süre dokunuyor.

Olayın nedeni nedir?

Metal yüzeye önceden dokunmanın amacı nedir?

Başka bir güvenlik önlemi öneriniz.

C. Doğru Bilgiyi Seç ve Düzelt

Yıldırım yalnızca “çok büyük bir kıvılcım”dır; güvenlik önlemi gerektirmez.

D / Y: _____

Elektriklenme her zaman zararlıdır.

D / Y: _____

Elektronik cihazlarda statik yük birikimi parçalara zarar verebilir.

D / Y: _____

Yanlış ifadelerden birini bilimsel olarak düzeltiniz:

STEM PERFORMANS GÖREVİ: YÜK DEDEKTÖRÜ

A. Problem ve Tasarım Ölçütleri

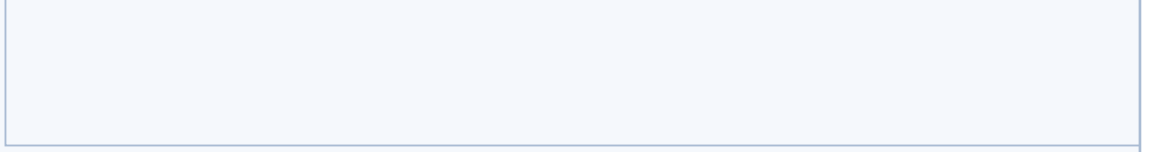
Problem ve tasarım ölçütleri bir cismin elektriklenip elektriklenmediğini gözlenebilir biçimde gösterecek güvenli bir model tasarlayınız.

- ☐ Model yalnızca düşük riskli günlük malzemelerle yapılmalı.
- ☐ Yük varlığını en az iki farklı cisimle test etmeli.
- ☐ Sonuçlar bir veri tablosuna kaydedilmeli.
- ☐ Modelin sınırlılığı açıklanmalı.

B. Tasarım Planım

Malzemeler: _____

Çizim / şema:

Uygulama basamakları: _____

Bağımlı değişken: _____

Kontrol edilen değişken: _____

C. Test Verilerim ve İyileştirme

Test edilen cisim	Nasıl elektrikleştirildi?	Modelde gözlenen değişim	Sonuç
Plastik tarak			
Balon			
Seçtiğim cisim			

İyileştirme önerim: _____

D. Öz Değerlendirme

- ☐ Bilimler ağıklıktan doğru.
- ☐ Modelim güvenli çalışıyor.
- ☐ Verilerimi düzenli kaydettim.
- ☐ İş birliği yaptım.